Petra Pynnönen

5.11.2026

Oikeusministeriö
VN/25638/2023

Sähkölinjoista maanomistajille maksettavia korvauksia koskeva selvitys

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua selvityksestä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Tiivistetysti Energiateollisuus haluaa korostaa, että

- Uutta hyödynjakojärjestelmää ei tule ottaa käyttöön ennen nykyisen korvausjärjestelmän toimivuuden ja uudistuneen sääntelyn vaikutusten arviointia.
- Mikäli hyödynjakojärjestelmään myöhemmin kuitenkin päädytään, sen soveltamisalaa määriteltäessä tulisi erottaa säännelty sähköverkkotoiminta yksittäisiä hankkeita palvelevista liittymisjohdoista.
- Mahdollisen järjestelmän tulee olla selkeästi määritelty, ennakoitava ja hallinnollisesti yksinkertainen, ja mahdollisen korvauksen tulee määräytyä kaavamaisena kertakorvauksena.

Sähköverkon kehittäminen on välttämätöntä puhtaan siirtymän, teollisuuden ja yhteiskunnan sähköistymisen sekä uuden sähköntuotannon ja suurten kulutuskohteiden liittämisen mahdollistamiseksi. Verkkoinvestointien toteuttamisedellytysten rinnalla on tärkeää huolehtia hankkeiden paikallisesta ja yhteiskunnallisesta hyväksyttävyydestä sekä maanomistajien oikeudenmukaisesta kohtelusta. Avoin ja ennakoitava toiminta sekä maanomistajien luottamus ovat tässä keskeisessä asemassa.

Energiateollisuus korostaa, ettei sähköverkko- ja energiahankkeiden yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä tulisi tarkastella yksinomaan maksettavien korvausten kautta. Myös maanomistajien ja paikallisten sidosryhmien kanssa käytävällä varhaisella vuorovaikutuksella, avoimella reittisuunnittelulla, maanomistajien yhdenvertaisella kohtelulla, hankkeista aiheutuvien haittojen minimoimisella sekä pitkäjänteisellä maanomistajayhteistyöllä on keskeinen merkitys hankkeiden hyväksyttävyyden kannalta.

Nykyisen järjestelmän toimivuus ja vaikutukset tulee arvioida ensin

Energiateollisuus kiinnittää huomiota siihen, että lunastuslain korvaussäännöksiä on vastikään uudistettu siten, että kohteen- ja haitankorvausten määrää korotettiin 25 prosentilla. Uudistuksen vaikutuksista korvaustasoihin ja korvauskäytäntöihin ei ole vielä riittävästi käytännön kokemusta tai seurantatietoa**.** Energiateollisuus katsoo, ettei uuden sähkölinjoja koskevan hyödynjako- tai muun korvausjärjestelmän käyttöönotto ole tässä vaiheessa perusteltua.

Energiateollisuus pitää tärkeänä, että uudistuneen sääntelyn vaikutuksia seurataan ja nykyisen järjestelmän toimivuutta arvioidaan ennen uusien menettelyjen käyttöönottoa. Arvioinnissa on

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

perusteltua tarkastella muun muassa sitä, miten sähkölinjahankkeissa maksettavien korvausten taso on lunastuslain uudistuksen jälkeen kehittynyt ja toteutuuko maanomistajille aiheutuvien taloudellisten menetysten täysi korvaaminen korotettuna uudistuneen lunastuslain määrittelemällä 25 prosentin lisähyvityksellä.

Mikäli sähkölinjojen taloudellisen hyödyn jakamista kuitenkin pidetään jatkossa tarpeellisena hankkeiden yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden edistämiseksi, mahdollisen hyödynjakojärjestelmän käyttöönotto edellyttää huolellista jatkovalmistelua ja kattavaa vaikutustenarviointia. Tässä vaiheessa vaikutustenarvioinnin tekeminen luotettavasti on haastavaa lunastuslain hiljattaisen uudistuksen ja sen myötä lyhyen tarkastelujakson takia. Jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisen erillisen hyödynjakojärjestelmän tarpeeseen, soveltamisalaan, kohdentumiseen ja kokonaisvaikutuksiin.

Uusiutuvan energian tuotantohankkeiden osalta paikallisen taloudellisen hyödyn arvioinnissa on lisäksi otettava huomioon sähköntuotantohankkeista sijaintikunnille kertyvät tavanomaista suuremmat kiinteistöverotulot. Energiateollisuus ei pidä perusteltuna uuden yleisen hyödynjakomekanismin rakentamista tämän rinnalle ilman huolellista arviota uuden hyödynjakojärjestelmän tarpeesta, tavoitteista ja kokonaisvaikutuksista.

Mahdollista uutta hyödynjakojärjestelmää valmisteltaessa tulee arvioida kattavasti sen vaikutuksia mm. sähköverkkoinvestointeihin, verkkopalvelu- ja liittymismaksuihin sekä uuden sähköntuotannon ja sähkönkulutuksen verkkoon liittämisen edellytyksiin. Energiateollisuus kiinnittää huomiota myös siihen, että mahdollinen uusi lakisääteinen korvaus muodostaisi verkkotoiminnassa uuden kustannuksen. Koska sähköverkko palvelee koko sähköjärjestelmän lisäksi verkkoalueensa sähkönkäyttäjiä ja siihen liittyvää tuotantoa kokonaisuutena, kustannusta ei voida kohdistaa yksittäiseen johtoon tai hankkeeseen. Korvaus tulee huomioida sähköverkkotoiminnan valvontamenetelmissä täysimääräisesti verkkoyhtiön vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolisena kustannuksena.

Sähköverkkotoiminnan erityispiirteet huomioitava

Mahdollisen hyödynjakojärjestelmän soveltamisalaa ei tulisi Energiateollisuuden mukaan arvioida kaikkien sähkölinjojen osalta yhtenä kokonaisuutena. Kantaverkko, suurjännitteinen jakeluverkko, muu jakeluverkko sekä yksittäisiä hankkeita palvelevat liittymisjohdot eroavat toisistaan muun muassa tarkoituksensa, teknisen toteutuksen, regulaation, hankkeiden koon ja lukumäärän sekä johtoalueiden sekä niistä muodostuvan taloudellisen hyödyn luonteen osalta. Energiateollisuus katsoo, että mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi erityisesti erottaa toisistaan sähköverkkoluvan mukainen säännelty verkkotoiminta sekä yksittäistä hanketta palvelevat liittymisjohdot.

Huomionarvoista on, että EU:ssa valmistelussa olevan ns. verkkopaketin (COM/2025/1005) osana on ehdotettu uusiutuvan energian direktiivin muuttamista siten, että uuden uusiutuvan energian tuotantolaitoksen tulisi toteuttaa hyödynjako lähialueellaan. Direktiivissä uusiutuvan energian tuotanto on määritelty niin, että liityntäjohto sisältyy tuotantoon. Näin ollen voi olla mahdollista, että Suomessakin tulee mietittäväksi tuotannon liityntäjohtojen hyödynjako osana verkkopaketin täytäntöönpanoa. Kun jo EU-lainsäädäntö erottaa yksittäistä hanketta palvelevat verkot muista verkoista, on erottelu luontevaa myös kansallisessa keskustelussa.

Säännellyssä verkkotoiminnassa sähköverkko muodostaa taloudellisen kokonaisuuden, jossa eri verkonosien kustannukset ja taloudelliset vaikutukset kytkeytyvät toisiinsa eivätkä kohdistu

yhdenmukaisesti yksittäisille alueille. Yksittäisen johto-osuuden taloudellista hyötyä ei siten voida luotettavasti erottaa muun verkon tuottamasta hyödystä**.** Verkonhaltijan tulee lisäksi kohdella liittyjiä tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä noudattaa sähkömarkkinalain mukaista liittämisvelvollisuuttaan. Uusi johto voi samanaikaisesti palvella nykyisiä sähkönkäyttäjiä, uusia kulutus- ja tuotantoliittymiä, toimitusvarmuutta sekä alueen yleistä sähköistymistä. Säännellyn verkon investoinnin vaikutukset kohdistuvat siten verkkoon ja sen käyttäjiin laajemmin, mikä erottaa sen yksittäistä hanketta palvelevasta liittymisjohdosta.

Myös eri toimijoiden mahdollisuudet sopia maanomistajille maksettavista korvauksista eroavat toisistaan. Yksittäistä kaupallista hanketta palvelevan liittymisjohdon taloudelliseen merkitykseen vaikuttavat hankkeen kokonaiskannattavuus, aikataulu, vaihtoehtoiskustannukset ja muut sopimusjärjestelyt. Verkonhaltijan on sen sijaan liittämisvelvollisuuden täyttämisen lisäksi toteutettava verkkoinvestoinnit sähkömarkkinalain 19 §:n mukaan kustannustehokkaasti. Verkonhaltija voi olla velvollinen toteuttamaan myös taloudellisesti kannattamattomia verkkoinvestointeja, jolloin hyöty yksittäisen johdon näkökulmasta voi olla myös negatiivinen. Toimijoiden erilaiset lähtökohdat on tämän vuoksi otettava huomioon mahdollisen hyödynjakojärjestelmän soveltamisalaa ja määräytymisperusteita arvioitaessa.

Lisäksi mahdollisessa jatkovalmistelussa tulisi määritellä selkeästi uuden hyödynjakojärjestelmän suhde uusiin johtokäytäviin, olemassa olevien johtojen uusimiseen ja vahvistamiseen, johtoalueiden laajentamiseen sekä asiakkaiden liittymisen edellyttämiin verkkoinvestointeihin. Energiateollisuus katsoo, että verkon tavanomaisen kunnossapidon ei tule synnyttää uutta korvausvelvollisuutta tilanteessa, jossa käyttöoikeus tai johtoalue ei fyysisesti laajene. Lisäksi mahdollista hyödynjakojärjestelmää ei tule soveltaa taannehtivasti jo olemassa oleviin käyttöoikeuksiin.

Mahdollisen hyödynjakomallin toteuttamisen reunaehdot

Jos jatkovalmistelussa edellä esitetyistä näkökohdista huolimatta päädyttäisiin ottamaan käyttöön erillinen sähkölinjan sijoittamiseen perustuvan hyödynjakokorvaus, Energiateollisuus pitää perusteltuna selvityksessä omaksuttua lähtökohtaa, jonka mukaan sähkölinjojen taloudellisen hyödyn jakamista tulee tarkastella erillään lunastuslain mukaisesta korvauksesta. Hyödynjaossa ei ole kyse lunastuskorvaukseen kuuluvan maanomistajalle aiheutuvan menetyksen tai haitan korvaamisesta, eikä mahdollinen hyödynjakoon perustuva korvaus saa johtaa saman menetyksen korvaamiseen kahteen kertaan. Lisäksi hyödynjakojärjestelmän soveltaminen ei myöskään saisi johtaa siihen, että epävarmoihin tai hypoteettisiin tulevaisuuden käyttötarkoituksiin perustuva kiinteistön kehittämispotentiaali otetaan automaattisesti huomioon sähkölinjan sijoittamisesta aiheutuvana taloudellisena menetyksenä maanomistajalle.

Energiateollisuus pitää olennaisena, että mahdollinen järjestelmä on valtakunnallisesti yhdenmukainen, ennakoitava, objektiivisiin perusteisiin pohjautuva ja hallinnollisesti mahdollisimman yksinkertainen. Korvauksen määräytymisperusteen tulee olla sellainen, että korvaus voidaan määrittää yksiselitteisesti ilman tapauskohtaista arviointia sähkölinjan tuottamasta taloudellisesta hyödystä.

Kuten selvityksessäkin on katsottu, esimerkiksi yhtiön tulokseen, liikevaihtoon tai hankkeen laskennalliseen taloudelliseen hyötyyn perustuvaa korvausmallia ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Tällainen malli voisi lisäksi johtaa maanomistajien epätasa-arvoiseen kohteluun sen mukaan, minkä verkonhaltijan alueella kiinteistö sijaitsee.

Energiateollisuus katsoo, että korvausta ei myöskään tulisi sitoa sähköverkossa siirretyn energian määrään tai sen markkina-arvoon. Verkkoyhtiö ei omista verkossa siirrettävää sähköä eikä siirretyn energian arvo kuvaa yksittäisestä johdosta verkkoyhtiölle syntyvää tuloa tai maanomistajalle johdon sijoittamisesta aiheutuvaa haittaa. Lisäksi siirrettyyn energiamäärään perustuvan kiinteistökohtaisen hyödyn määrittäminen olisi käytännössä vaikeaa, koska verkon käyttötilanteet ja sähkön siirtosuunnat vaihtelevat.

Mikäli hyödynjakojärjestelmään päädytään, Energiateollisuus pitää selvityksessä arvioiduista vaihtoehdoista ainoastaan kaavamaisesti määräytyvää kertakorvausta hallinnollisesti toteuttamiskelpoisena. Sen sijaan vuosittaisen korvauksen maksaminen aiheuttaisi yhtiöille maanomistajien suuren määrän vuoksi huomattavan hallinnollisen taakan, eikä Energiateollisuus pidä tällaista mallia käytännössä mahdollisena vaihtoehtona toteutukselle.

Vuosittaisen korvauksen maksaminen edellyttäisi käytännössä erillisen hallinnollisen järjestelmän luomista ja ylläpitämistä. Järjestelmässä olisi ylläpidettävä ajantasaisia tietoja korvaukseen oikeutetuista maanomistajista, korvauksen perusteista ja maksettavista korvauksista. Lisäksi siinä olisi huomioitava kiinteistöjen omistuksessa ja kiinteistörakenteessa tapahtuvat muutokset, kuten omistajanvaihdokset, kiinteistöjen jakamiset ja yhdistämiset sekä yhteisomistus- ja kuolinpesätilanteet. Korvausten oikea kohdentuminen edellyttäisi näiden tietojen ajantasaisuuden varmistamista koko korvausvelvollisuuden ajan. Kun erilaisia hyödynjakojärjestelmiä harkitaan, on syytä selvittää keinoja, joilla vastuu tietojen ajantasaisuudesta olisi selkeästi maanomistajilla.

Verkonhaltijan laajalla vaikutusalueella mahdollinen korvaus voisi kohdistua hyvin suureen joukkoon maanomistajia, jolloin järjestelmän hallinnolliset kustannukset voisivat muodostua huomattaviksi suhteessa yksittäiselle maanomistajalle maksettavan korvauksen määrään. On mahdollista, että järjestelmän kustannukset ja hallinnolliset kulut voisivat viime kädessä heijastua verkkopalvelumaksuihin ja siten kaikkien verkon käyttäjien maksettaviksi.

Mahdollisen järjestelmän tulisi myös kohdella maanomistajia yhdenvertaisesti. Jatkovalmistelussa tulee arvioida, sovelletaanko lunastuslain ulkopuolista hyödynjako- tai sijoittamiskorvausta yhdenmukaisesti kaikkiin maanomistajaryhmiin niiden oikeudellisesta asemasta riippumatta (esim. luonnolliset henkilöt, kunnat ja valtio). On tarpeen arvioida vielä erikseen, onko tarpeen maksaa valtiolle ja kunnalle vielä erillistä korvausta yhteiskunnan tarpeita palvelevan infrastruktuurin rakentamisesta.

Ystävällisin terveisin

Energiateollisuus ry

Petra Pynnönen
Juristi, Energiateollisuus ry
petra.pynnonen@energia.fi
+358 40 7479 667